

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 22.12.2006
KOM(2006) 862 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU,
EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU,
VÝBORU REGIÓNOV A EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE**

Päť rokov eurobankoviek a euromincí

{SEK(2006) 1786}

1. ÚVOD

Euro bolo zavedené ako jednotná mena v jedenástich členských štátoch EÚ 1. januára 1999, ku ktorým sa 1. januára 2001 pripojilo Grécko. V každodennom živote ostala táto významná udalosť do určitej miery nepovšimnutá, pretože spotrebiteľia v uvedených dvanástich krajinách naďalej používali pri platobných transakciách národné bankovky a mince. Až do konca roku 2001 sa euro mohlo používať iba v písomnej forme, napríklad, na šekoch alebo pri bankových prevodoch v eurách, hoci zo začiatku iba málo ľudí využívalo túto možnosť.

Eurobankovky a euromince boli uvedené do obehu od 1. januára 2002 a euro sa stalo skutočnou realitou pre viac ako 300 miliónov obyvateľov eurozóny, v ktorej sa každý rok spoločne vykonáva približne 300 miliárd maloobchodných platobných transakcií, pričom viac ako 80 % z nich prebieha v hotovosti. Po bezproblémovom a dobre pripravenom prechode na euro sa celková hodnota bankoviek v obehu takmer strojnásobila (z 221 miliárd eur v januári 2002 na 595 miliárd eur na konci roka 2006), zatiaľ čo celková hodnota mincí v obehu sa zvýšila miernejšie (z 13 miliárd eur 1. januára 2002 na 17,6 miliárd eur).¹

Obyvatelia v susedných krajinách alebo regiónoch, najmä v tých, v ktorých sa euro používa na platobné transakcie a/alebo na účely sporenia, ako aj v mnohých turistických strediskách na celom svete sa tiež oboznámili s jednotnou menou. Odhady Európskej centrálnej banky (ECB) uvádzajú, že 10 až 20 % celkovej hodnoty eurobankoviek v obehu sa v súčasnosti nachádza mimo eurozóny.

Euro hotovosť bola v dvanástich krajinách eurozóny dobre prijatá, ak vezmeme do úvahy skutočnosť, že obyvatelia sa museli prispôbiť nielen novému súboru eurobankoviek a euromincí, ktoré mali zväčšia rôznu denominačnú štruktúru ako predchádzajúca zákonná mena, ale aj novej škále cien a hodnôt.

K tomuto oznámeniu je pripojený pracovný dokument zamestnancov útvarov Komisie, ktorý poskytuje podrobnejšie informácie o hlavných otázkach, ktoré boli nastolené v tomto oznámení.

2. INFORMÁCIE MAJÚ NAĎALEJ ROZHODUJÚCU ÚLOHU

Podľa informácií z prieskumu², ktoré zhromaždila Komisia, v určitých oblastiach naďalej pretrváva nedostatok osobitných informácií o eure. V iných oblastiach zostáva široko rozšírené zlé vnímanie eura. Táto skutočnosť poukazuje na nutnosť obnoviť úsilie o informovanie širokej verejnosti v EÚ o eure.

Nedostatok informovanosti o určitých prínosoch eura

Väčšina obyvateľov eurozóny prehliada niektoré z osobitných výhod eura. Napríklad, iba približne štvrtina alebo menej obyvateľov eurozóny (23 %) si uvedomuje, že pri vyberaní peňazí pomocou platobnej karty v inej krajine eurozóny alebo pri platení platobnou kartou (27 %) alebo pri realizácii bankového prevodu (16 %) v rámci eurozóny sa neuplatňujú žiadne ďalšie náklady alebo poplatky.

¹ Na základe údajov Európskej centrálnej banky. Najnovšie údaje sa týkajú októbra 2006.

² Pozri prieskum Flash Eurobarometer 193, „Eurozóna, 5 rokov po zavedení spoločnej európskej meny“, vykonaný v septembri 2006, a prieskum Flash Eurobarometer 191, „Zavedenie eura v nových členských štátoch“, vykonaný v septembri 2006.

Potreba informácií je dokonca ešte vyššia v nových členských štátoch, ktoré všetky v budúcnosti vstúpia do eurozóny a v ktorých väčšina ľudí sa domnieva, že sú zle informovaní. Z výsledkov prieskumu verejnej mienky v súlade s uvedeným súčasne vyplýva, že zle informovaní obyvatelia sa najviac zdráhajú a obávajú budúceho zavedenia eura.

Pretrvávajúce zlé vnímanie eura

V ďalších oblastiach pretrváva určité zlé vnímanie eura. Napríklad, prevažná väčšina (93 %) opýtaných v eurozóne sa domnieva, že euro prispelo k zvýšeniu cien. Táto povera sa rozšírila aj medzi budúcimi členmi eurozóny, keďže priemerne 45 % opýtaných v desiatich členských štátoch, ktoré sa nedávno pristúpili k EÚ, sa domnieva, že budúce zavedenie eura v ich krajine bude viesť k vyššej inflácii. To je v rozpore s úspechmi, ktoré zaznamenala ECB, pretože ročná inflácia v eurozóne sa od zavedenia eura v roku 1999 drží pod hodnotou 2,4 %.

Uvádzanie cien v oboch menách môže pôsobiť negatívne

Informácie z toho istého prieskumu poukazujú na nepretržitý, aj keď dosť pomalý vývoj smerom k rozmyšľaniu v eurách. Pri každodenných bežných nákupoch celková väčšina (57 %) obyvateľov v eurozóne počíta v eurách, zatiaľ čo jeden z piatich stále počíta v predošlej národnej mene. Pri mimoriadnych nákupoch vysokej hodnoty, napríklad, pri kúpe auta alebo domu, viac ľudí stále počíta v predchádzajúcej národnej mene (priemerne 40 %) v porovnaní s iba 29 % ľudí, ktorí premýšľajú v eurách.

Komisia po piatich rokoch vnútorného prispôsobovania sa euru môže iba znovu zopakovať svoje prvotné odporúčanie³, že akékoľvek pretrvávajúce uvádzanie cien v oboch menách v eurozóne (okrem Slovinska) by sa malo čo najskôr skončiť. Uvádzanie cien v oboch menách pomáha spotrebiteľom v prvotných štádiách prechodu na euro, ale v určitom štádiu začína pôsobiť negatívne, pretože umožňuje spotrebiteľom naďalej počítať v národnej mene, čím sa oddiaľuje vnútorný prechod na nové spektrum cien a hodnôt.

3. EUROBANKOVKY A EUROMINCE – BUDÚCE VYHLIADKY

3.1. Všeobecný rámec

Eurobankovky aj euromince sú zákonným platidlom vo všetkých krajinách eurozóny. Za výrobu a vydávanie eurobankoviek je výlučne zodpovedná ECB. Zmluva o ES stanovuje odlišný rámec pokiaľ ide o euromince, pretože za výrobu a vydávanie euromincí sú skôr zodpovedné členské štáty ako ECB, čo pomáha porozumieť tomu, prečo sú na eurominciach zobrazené národné znaky. Eurobankovky aj euromince uvádzajú do obehu národné centrálné banky eurozóny.

O výrobe euromincí sa rozhoduje a ich výroba sa organizuje na štátnej úrovni a obvykle je za ňu zodpovedná národná mincovňa každej krajiny, okrem krajín, ktoré nemajú mincovňu a objednávajú si výrobu mincí u iných výrobcov.

³ Pozri KOM(2002) 747 v konečnom znení z 19.12.2002: „Zavedenie eurobankoviek a mincí – jeden rok po“.

Rozdiely medzi eurobankovkami a euromincami sa rozširujú aj na peňažný príjem vyplývajúci z vydávania euro hotovosti (pozri bod 3.5), ktorý v prípade bankoviek vyberá Eurosystem a v prípade euromincí členské štáty.

3.2. Budúce eurobankovky a euromince – budúce úpravy a možné zlepšenia

Eurobankovky a euromince sú výsledkom snahy o neustále zlepšovanie, najmä pokiaľ ide o kvalitu, spoľahlivosť a prístupnosť pre užívateľov. Počet zistených sfaľovaných eurobankoviek a euromincí je veľmi nízky v porovnaní s ich počtom v obehu a určite nižší ako počet zistených sfaľovaných amerických dolárových bankoviek.

Eurobankovky

Pokiaľ ide o eurobankovky, ECB začala krátko po zavedení euro hotovosti do obehu pripravovať ďalšiu sériu bankoviek, najmä preto, aby nepretržite zabezpečovala najmodernejšie bezpečnostné prvky, aby bankovky boli vždy dobre chránené pred falšovaním. Očakáva sa, že prvá hodnota novej série bankoviek bude vydaná koncom tohto desaťročia a v určitých intervaloch budú nasledovať ďalšie hodnoty eurobankoviek.

Euromince – národné strany

Aby sa zabezpečila jednotnosť systému razenia mincí, Rada rozhodla v roku 2003 o tom, že by štandardná národná strana euromincí v obehu mala zostať nezmenená („moratórium“) až do konca roka 2008.⁴ Členským štátom je však dovolené, aby vydávali pamätne euromince v hodnote 2 eur na oslavu osobitných udalostí pod podmienkou uplatnenia určitých obmedzení týkajúcich sa množstva mincí a frekvencie ich vydávania. Takéto pamätne mince sú bežnými mincami v obehu, okrem prípadov, keď majú odlišnú národnú stranu na účely oslavy konkrétnej udalosti. Členské štáty môžu vydať aj euromince pre zberateľov, napríklad, vyrobené zo vzácnych kovov, ale tieto mince sú zákonným platidlom iba v krajine, ktorá ich vydala, a nie sú určené na obeh.

Nasledujúce rozhodnutie Rady týkajúce sa národných strán euromincí v obehu, ktoré by sa malo prijať pred skončením moratória koncom roka 2008, je veľmi dôležitým rozhodnutím, ktoré by sa malo veľmi starostlivo pripraviť. Komisia začne v priebehu roka 2007 prieskum medzi obyvateľmi eurozóny, aby zistila názory a preferencie ľudí v tejto otázke.

Euromince – spoločné strany

Upravilo sa 5 vyšších hodnôt mincí, na ktorých boli zobrazené mapy Európy na spoločnej strane zobrazujúcej krajinu bývalej EÚ-15. Slovinsko bude prvou krajinou, ktorá od 1. januára 2007 zavedie mince s novými spoločnými stranami. V súčasnosti sa pripravuje prechod dvanástich krajín prvej vlny eurozóny na výrobu nových mincí. Väčšina z nich prejde na nový spoločný návrh už v priebehu roka 2007 a niekoľko ostatných krajín sa pripojí najneskôr v roku 2008.

⁴ Okrem prípadu, keď sa zmení hlava štátu vyobrazená na minci.

3.3. Výroba a skladovanie eurobankoviek a euromincí – zvýšená efektívnosť

Výroba eurobankoviek sa organizuje decentralizovane so spoločným fondom, aby sa zvýšila efektívnosť dosiahnutím úspor z rozsahu. To znamená, že ECB každý rok prideliuje výrobu národným centrálnym bankám (NCB) eurozóny, takže každá hodnota sa vyrába v obmedzenom počte tlačiarň a každá NCB je zodpovedná za obstaranie iba jednej hodnoty alebo niekoľkých hodnôt. Logistické zásoby a spoločná strategická zásoba eurobankoviek, strategická zásoba Eurosystemu (SZE), zabezpečujú nepretržitosť dodávky eurobankoviek. Zásoby sa okrem iného používajú na zabezpečenie počiatočného množstva eurobankoviek, ktoré sú potrebné na prechod v členských štátoch vstupujúcich do eurozóny, ako je to v prípade Slovinska, ktoré sa stane členom eurozóny 1. januára 2007. ECB okrem toho prijala usmernenie o zavedení jednotného výberového konania Eurosystemu (SETP) pri obstarávaní bankoviek, ktoré sa začne najneskôr v roku 2012.

Výroba euromincí je v právomoci jednotlivých štátov. Keďže rozhodnutia sa prijímajú decentralizovane, niektoré prínosy a zvýšenie efektívnosti, ktoré vyplývajú zo združovania, najmä koordinácie výroby a/alebo skladovania, sú už samozrejmé. Napríklad, súčasný rámec nebráni tomu, aby sa určité krajiny rozhodli vyrábať ďalšie mince, napriek tomu, že iné krajiny majú nadmerné zásoby mincí tej istej hodnoty. Mohli by sa preto preskúmať možnosti zlepšenia, najmä pokiaľ ide o tri najmenšie hodnoty mincí (1-, 2- a 5-centovky), ktoré spoločne predstavujú v priemere približne 80 % výroby nových mincí. Vytvárajú malý peňažný príjem a náklady na výrobu a s ňou súvisiace výdavky (doprava, balenie, atď.) sú vysoké v porovnaní s ich nominálnou hodnotou. Keďže existencia rôznych národných strán do určitej miery bráni výmene alebo prenosu zásob mincí medzi krajinami a pravdepodobne aj zlepšeniu účinnosti hromadnej výroby, niektoré členské štáty môžu očakávať možnosť využívania malých mincí so „štandardnou“ národnou stranou, aby sa uspokojila časť ich potrieb pokiaľ ide o tri najnižšie hodnoty mincí. Mali by sa preskúmať ďalšie možnosti vytvorenia a/alebo využitia synergií pokiaľ ide o výrobu a skladovanie mincí, najmä v spolupráci s ECB, aby sa využili jej skúsenosti v tejto oblasti.

3.4. Spoločné výdavky spojené so systémom razenia euromincí

Určité prvky systému razenia euromincí si vyžadujú spoločné a koordinované opatrenia všetkých členských štátov eurozóny, najmä v oblasti výskumu a vývoja, výmeny informácií, atď. Zdá sa, že z výlučne praktických dôvodov je vhodnejšie a účinnejšie, aby sa takéto spoločné opatrenia financovali zo spoločného rozpočtu (ako je to v prípade podobných činností týkajúcich sa bankoviek, ktoré financuje ECB), než aby sa zhromažďovali rôzne národné príspevky predtým, ako by sa mohli implementovať alebo dokonca plánovať spoločné opatrenia. Mala by sa preto preskúmať možnosť vytvorenia osobitnej rozpočtovej položky EÚ pre projekty razenia euromincí a činnosti spoločného záujmu.

3.5. Peňažný príjem z eurobankoviek a euromincí

Hotovosť v obehu predstavuje pre vydávajúci orgán zdroj príjmu (obvykle nazývaný peňažný príjem alebo razobné). V prípade eurobankoviek sa tento príjem zhromažďuje v spoločnom fonde a následne sa rozdeľuje medzi národnými centrálnymi bankami eurozóny podľa osobitného kľúča na základe HDP a počtu obyvateľov každej krajiny. Situácia sa v prípade euromincí líši, pretože príjem (ktorý približne zodpovedá nominálnej hodnote mince mínus náklady na výrobu a uvedenie do obehu) zhromažďuje krajina, ktorá vydáva mincu. Tento prístup by mal byť rovnako uspokojivý za predpokladu, že neexistujú žiadne silné „čisté“ migračné toky euromincí medzi členskými krajinami (napríklad, systematický odliv do

určitých krajín alebo prílev z určitých krajín), pretože v takomto prípade bude nutné počítať s určitými (osobitnými alebo všeobecnými) zmenami súčasného systému.

3.6. Rámec na ochranu eura pred falšovaním

Zavedenie eurobankoviek a euromincí, ktoré sú v obehu v dvanástich členských štátoch a množstve tretích krajín, si vyžiadalo spoločné úsilie pri ochrane meny pred falšovaním, ktoré prekračuje národný rámec.

Hoci sú členské štáty naďalej zodpovedné najmä za zabezpečenie ochrany eura, na podporu úsilia proti falšovaniu sa vytvorila medzinárodná spolupráca. Zodpovednosť nesú spoločne Európska komisia/Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF,) ECB, Europol, Eurojust a Interpol.

Na európskej úrovni bol za základ prijatý účinný právny rámec na zvýšenie všeobecnej úrovne ochrany a zosúladenie vnútroštátnych právnych predpisov v tejto oblasti. Národné centrá analýzy falošných bankoviek (NAC) a mincí (CNAC) úzko spolupracujú s centrom analýzy falzifikátov (CAC) ECB a Komisiou/Európskym technických a vedeckým centrom (ETSC) OLAF s cieľom určiť, analyzovať a stiahnuť z obehu falošné eurobankovky a euromince, pričom boli prijaté opatrenia na dokončenie a dosiahnutie primeranej úrovne zosúladenia trestných sankcií.